

Чорноус О. В.
Інститут педагогіки НАПН України
(Київ, Україна)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДИГІТАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ В ОСВІТНЬО- РОЗВИВАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

З кожним наступним роком дигітальні технології набувають все більшої популярності та актуальності. Для створення і гармонійного функціонування цифрової держави у громадян мають бути розвинені надпрофесійні компетентності, такі як етичність, готовність підтримувати прийнятий і законодавчо закріплений порядок взаємодії населення та держави, навички створення безпечних умов для себе і для інших учасників, а також відчуття власної безпеки, усвідомлення відповідальності, використання можливостей кіберсередовища для саморозвитку, уміння застосовувати інтернет-сервіси цифрової демократії та держпослуг. Дигітальна інфомедійна грамотність це процес переведення різноманітної інформації у всіх її формах – текстовий, звуковий, графічний – у цифровий формат, зрозумілий сучасним гаджетам. Завдяки дигіталізації можливо без проблем обробляти будь-яку інформацію, що суттєво допомагає прискорити роботу або навчання, поєднуючи різну інформацію можна отримувати зручні сервіси, наприклад, поєднавши данні про місцезнаходження з інформацією про ваші пошукові запити смартфон може визначити уподобання. Дигітальна грамотність споріднена з медіакомпетентністю і означає впевнене й критичне використання комп'ютерних технологій і кіберсередовища для навчання, роботи, відпочинку та спілкування. Ці компетентності пов'язані з логічним і критичним мисленням, навичками управління інформацією високого рівня та добре розвиненими комунікативним и

навичками. Тенденції розвитку дигітальної грамотності в освітньо-розвивальному середовищі закладів загальної середньої освіти пов'язані з такими категоріями як творчість, критичне мислення та оцінка, культурне і соціальне розуміння, співробітництво, пошук і добування інформації, ефективне спілкування суб'єкта освітньо-розвивального середовища, електронна безпека, функціональні навички тощо. Роль дигітальної грамотності в освітньо-розвивальному середовищі є дуже значною з декількох причин: адаптація до індивідуальних потреб (оскільки, кожна дитина це індивід зі своїм власним темпом навчання, шляхом засвоєння інформації та її продукуванням, то саме мультимедійні засоби навчання будуть кращим варіантом для зворотного зв'язку та рекомендацій для подальшого розвитку навичок); покращення комунікативних навичок (за допомогою дигітальних технологій учні мають практикувати мовлення в реальних ситуаціях, взаємодіяти з носіями мови та розвивати комунікативні навички); покращення доступу до ресурсів (мультимедійні засоби навчання дозволяють учням мати швидкий та зручний доступ до різноманітних джерел мовної інформації, допомагає розширити мовну базу учнів та забезпечує їх доступ до реальних прикладів в різних контекстах); розвиток цифрової грамотності (за допомогою дигітальних засобів навчання розвиваються навички цифрової грамотності, це може бути робота з електронними ресурсами, вибір та оцінка достовірності інформації, використання інших програм та застосунків); збагачення навчального процесу (порівнюючи традиційний та сучасний методи навчання з впевненістю можна зазначити, що використання цифрових засобів навчання та розвиток дигітальної грамотності в освітньо-розвивальному середовищі закладів загальної середньої освіти може зробити процес навчання цікавим та захоплюючим, це сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу та підвищує мотивацію учнів). Актуальність медіаосвіти та розвиток дигітальної грамотності в освітньо-розвивальному середовищі закладів загальної середньої освіти зумовлена високим рівнем споживання медійної продукції, її ідеологічною важливістю, впливом медіа на індивіда, динамічними процесами приватизації інформації, небаченим розвитком новітніх змі, величезною питомою вагою інформації, створеною з метою деструктивного психологічного впливу. В Україні ведеться активне використання ворогом дезінформації як дієвої зброї в умовах повномасштабної агресії та інформаційної війни. Завдяки інтернету вся інформація є загальнодоступною, але дітям та підліткам важко зрозуміти що є правдою, а що – брехнею. Суспільство не має механізмів для ефективного контролю та блокування інформації, що деструктивно впливає на індивіда, тому є нагальна потреба формувати здатність дорослих і дітей протистояти деструктивним медійним впливам та інформаційним маніпуляціям у сучасному медіапросторі. Розміщена на інформаційних майданчиках соціальних мереж особиста інформація вивчається багатьма суб'єктами інформаційного простору. Участь у соціальних мережах потребує від учнівства обережності та уміння захистити особисту інформацію. Для безпечного та комфортного перебування у медійному просторі людина має набути медіаунітету – здатності протистояти ризикам та деструктивним медійним впливам або інформаційним маніпуляціям. Медіаунітет формується у процесі цілеспрямованої та систематичної медіаосвіти.

Українською державою розвиток дигітальної грамотності в освітньо-розвивальному середовищі закладів загальної середньої освіти визнано важливою складовою. Головна мета розвитку дигітальної грамотності – формування медіакультури і медіаосвіти особистості. Медіакультура і медіаосвіта дає знання про механізми маніпулювання психікою людини, що дозволяє протистояти деструктивним вторгненням у підсвідомість тобто набути медіаунітету. Розвиток дигітальної грамотності сприяє підсиленню медійної обізнаності. Підготовці школярів до розумного та ефективного використання засобів масової комунікації. Основне завдання розвитку дигітальної грамотності – досягти розуміння учнями зростання впливу медіа на суспільство, знання побудови медійного простору, осмислення того, як засоби масової інформації презентують об'єктивну реальність, набуття кожною особистістю освітньо-розвивального середовища закладу загальної середньої освіти навичок використання обладнання, програм, застосунків, технологій, покращення уміння орієнтуватися в медіапросторі, знаходити та обробляти інформацію, створювати контент,

забезпечувати комфортну та безпечну участь у соціальних мережах, ефективно використовувати медіа у досягненні власної мети. Нейтралізувати ризики запровадження медіаосвіти дозволяє особистісна орієнтація, забезпечення безконфліктних і безпечних умов розвитку і виховання, узгодження медіаактивностей з навчальними програмами та адаптація до рівня набутих учнями закладу загальної середньої освіти медіакомпетентностей, врахування вікових та індивідуальних особливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція розвитку цифрових компетентностей.

ULR: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>.